

PROTOKÓŁ NR VI/XI/19
Z XI UROCZYSTEJ SESJI SEJMIKU
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO
VI KADENCJI
Z OKAZJI STULECIA POWSTAŃ ŚLĄSKICH

(16.08.2019 r. – Sala Sejmu Śląskiego, Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego
w Katowicach, ul. Ligonía 46)

[przed rozpoczęciem sesji Prezydent RP, Pan Andrzej Duda dokonał odsłonięcia tablicy upamiętniającej stulecie zrywu powstańczego na Górnym Śląsku w Westybulu Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego, następnie w Sali Sejmu Śląskiego obrad został powitany przez dzieci wierszem oraz wiązką kwiatów]

Otwarcie sesji – [godz. 13¹⁵]:

- **radny Jan Kawulok, Przewodniczący Sejmiku** – Wielce Szanowni Państwo ! Otwieram XI uroczystą sesję Sejmiku Województwa Śląskiego VI kadencji ! Dzisiejszą sesję rozpoczniemy odśpiewaniem hymnu państwowego Rzeczypospolitej Polskiej. Szanowni Państwo ! Do hymnu !

[wspólne odśpiewanie hymnu]

- **radny Jan Kawulok, Przewodniczący Sejmiku** – dziękuję ! ... Szanowni Państwo ! Gromadzimy się dzisiaj na sesji Sejmiku Województwa Śląskiego, która wpisuje się w cykl uroczystości upamiętniających zryw powstańczy na Górnym Śląsku przed stu laty. Żywimy przez to nadzieję, że wiedza o tych wydarzeniach pozostanie w pamięci współczesnych oraz potomnych. Jest mi niezmiernie miło w tym uroczystym dniu powitać wszystkich, którzy zaszczytili nas swoją obecnością. Pragnę jak najserdeczniej powitać Prezydenta Najjaśniejszej Rzeczypospolitej Polskiej, Pana Andrzeja Dudę wraz z towarzyszącymi Panu Prezydentowi ministrami ! Administrację rządową reprezentują przybyli ministrowie oraz wojewodowie, których również pragnę serdecznie powitać ! Na ręce Księdza Arcybiskupa Wiktora Skworca kieruję powitanie dla przybyłych przedstawicieli duchowieństwa ! Serdecznie witam przybyłych posłów, senatorów, a także posłów do Parlamentu Europejskiego ! Miło nam gościć członków Komitetu Honorowego Obchodów Stulecia Wybuchu Pierwszego Powstania Śląskiego – witam Państwa bardzo serdecznie ! W sposób szczególny witam przedstawicieli środowisk kombatanckich oraz niepodległościowych goszczących na naszej dzisiejszej uroczystości – bardzo serdecznie Państwa witam. Pragnę również gorąco powitać licznie zgromadzonych przedstawicieli wszystkich szczebli samorządu – starostów, prezydentów miast oraz

burmistrzów ! Są z nami również przedstawiciele służb mundurowych oraz szefowie wielu instytucji ważnych dla rozwoju województwa śląskiego – wszystkich Państwa bardzo serdecznie witam ! Na koniec, lecz nie mniej serdecznie, witam Zarząd Województwa Śląskiego na czele z Panem Marszałkiem Jakubem Chełstowskim oraz radnych Sejmiku Województwa Śląskiego ! Szanowni Państwo ! Teraz swoje wystąpienie wygłosi Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, Pan Andrzej Duda. Serdecznie zapraszam Panie Prezydencie !

- **Pan Andrzej Duda, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej** – Szczęść Boże ! Wielce Szanowni Państwo Ministrowie ! Szanowni Państwo Parlamentarzyści i przedstawiciele Rzeczypospolitej w Parlamencie Europejskim, Posłowie do Parlamentu Europejskiego ! Wielce Szanowny Panie Marszałku Województwa Śląskiego ! Szanowny Panie Wojewodo ! Ekscelencjo, Czcigodny Księżę Arcybiskupie wraz z przedstawicielami śląskiego duchowieństwa ! Szanowny Panie Prezydencie Katowic ! Szanowny Panie Przewodniczący Sejmiku Wojewódzkiego ! Szanowne Panie i Panowie Radni ! Wszyscy Dostojni Goście ! Drodzy Mieszkańcy Śląska ! Wielce Szanowni Państwo na czele z naszymi kombatantami ! Przemawiając 25 lutego 1919 roku w Sejmie w Warszawie Wojciech Korfanty rozpoczął swoją słynną mowę posła śląskiego tymi słowami: *radość, uczucie szczęścia i wdzięczności dla Opatrzności Boskiej napelniają moje serce, że dożyłem tej chwili, iż jako przedstawiciel dzielnicy, która przez tak długie lata jęczała pod jarzmem pruskim, mam ten zaszczyt i szczęście przemawiać z tej oto trybuny, trybuny Sejmu wolnej niepodległej, zjednoczonej Rzeczypospolitej Polskiej !* Wielce Szanowni Państwo ! Chciałem i ja rozpocząć od tych słów to swoje symboliczne orędzie jako Prezydent Rzeczypospolitej, tu w Gmachu Sejmu Śląskiego, kierowane do reprezentantów społeczności województwa śląskiego na uroczystej sesji z okazji setnej rocznicy wybuchu Pierwszego Powstania Śląskiego. Jestem ogromnie wzruszony, że mogę dzisiaj świętować razem z Państwem ten ważny i piękny jubileusz. Serdecznie witam wszystkich i dziękuję za zaproszenie do wspólnego złożenia hołdu i wyrażenia czci dla bohaterów polskiego Śląska. Chciałem rozpocząć właśnie od przywołania postaci Wojciecha Korfantego, przywódcy polskiego ruchu narodowego na Górnym Śląsku, jednego z sześciu *ojców niepodległości*, budowniczych Polski odrodzonej. Ci wybitni mężowie stanu choć spierali się i to niekiedy gwałtownie, jak Korfanty właśnie w tamtej mowie polemizując z Ignacym Daszyńskim, to z naszej dzisiejszej perspektywy widzimy, że jednocześnie razem, mimo wszystkich różnic, stworzyli coś wielkiego, niebywałego, wspaniałego – suwerenne i zjednoczone państwo polskie. Od przeszło półtora roku świętujemy stulecie odrodzenia, obrony i odbudowy niepodległej Rzeczypospolitej. Narodowy jubileusz trwa, bo odrodzenie się wolnej Polski nie było jednorazowym wydarzeniem. W tym wyjątkowym czasie obchodów

czcimy naszych narodowych bohaterów i wspominamy kolejne ważne kroki na drodze formowania się i umacniania młodego państwa – stąd obecny rok został przez Sejm ogłoszony *Rokiem Powstań Śląskich*. Dlatego wczorajsze Święto Wojska Polskiego obchodziliśmy właśnie tutaj w Katowicach, dzisiaj i wczoraj czcimy bohaterów trzech śląskich powstańczych zrywów. Szanowni Państwo ! Nam współczesnym dziewiętnastowieczne zrywy narodowe wydają się odległe, ale sto lat temu były one przecież jeszcze zupełnie niedawne, wtedy wciąż przecież żyli weterani Powstania Styczniowego, pewnie żyli również tacy, którzy pamiętali jeszcze z najwcześniejszych dziecięcych lat Powstanie Listopadowe. Jednak powstania śląskie różniły się od tamtych dawniejszych insurekcji. Przede wszystkim były walką nie tyle o wolną Polskę, bo ta już istniała, lecz o prawo przynależności do niej. Były też walką ludzi, których rodzinna ziemia znajdowała się pod władzą obcych państw nie przez 123 lata, lecz od blisko sześciu wieków. Dzieje Śląska od późnego średniowiecza toczyły się odmiennie od dziejów innych historycznych regionów Polski. Pozostając przez stulecia kolejno pod panowaniem najpierw polskim, czeskim, austriackim, niemieckim Ślązacy zachowali jednak swój początek, swoje polskie korzenie, mowę i zwyczaje, a zarazem w konfrontacji z obcymi, dominującymi przez stulecia nacjami, ukształtował się własny, szczególnie charakter społeczności tego regionu, w którym szczególną rolę odgrywa etos pracy. Przecież jak wspominałem już wczoraj, te prawie sto lat temu, tamtego 20 czerwca 1922 roku, kiedy ówczesny prezydent Katowic, Alfons Górnik, witał polskich żołnierzy defilujących przez rynek w Katowicach, powiedział do nich właśnie w swojej mowie powitalnej m.in. o swoich pobratymcach, o Ślązakach, że są obywatelami miłującymi pracę. Również zryw Ślązaków miał rys właśnie dla Ślązaków znamienity, myślę o tak typowej dla Śląskiego etosu wytrwałości w wysiłkach, wytrwałości, z którą podejmuje się tutaj każdą pracę i dąży do celu, uparcie i skutecznie wbrew wszelkim przeciwnościom, wbrew ryzyku. Powstania śląskie były więc najpierw owocem długotrwałych zmagania o własną tożsamość i wychowanie kolejnych pokoleń młodzieży w miłości, wierności i pamięci o tak bliskiej a utraconej Ojczyźnie. Ten wytrwały opór zrodził wreszcie myśl o walce, ale i wtedy, gdy Górny Śląsk powstał, gdy jego lud przy wsparciu żołnierzy i ochotników z innych regionów Polski – przecież wspierany przez Wielkopolan, o czym nie można nie wspomnieć, a również i przez Zagłębie, bo przecież sztab powstańczy wówczas miał swoją siedzibę w Sosnowcu, to tam właśnie stamtąd dowodził Alfons Zgrzebniok – przy wsparciu żołnierzy i ochotników z innych regionów Polski rozpoczął bój o prawo do faktycznego samostanowienia o sobie i własnej rodzinnej ziemi. Także i ten zbiorowy wysiłek był po śląsku wytrwały. Ślązacy do powstania szli nie raz, lecz trzy razy – aż trzy zrywy zbrojne rok za rokiem były konieczne aby przyłączyć swoją małą ojczyznę do naszej wspólnej wielkiej ojczyzny, do odrodzonej Rzeczypospolitej Polskiej. W tych trzech zrywach wzięło udział blisko 50

tysięcy powstańców. Walczyli mężnie, z odwagą i poświęceniem, chociaż los naszego państwa, toczącego wojny o granice i odpierającego bolszewicką nawałę, był wówczas niepewny. Ślązacy jednak głęboko wierzyli w wolną Polskę i pragnęli by Śląsk, by ich ziemia była jej integralną częścią. Pragnęli, wytrwali i zwyciężyli. Dzisiaj w imieniu całego narodu polskiego składam hołd wszystkim bohaterskim uczestnikom powstań śląskich, pochylam głowę na znak czci dla pokoleń Ślązaków, którzy mimo oderwania od macierzy oparli się naporowi germanizacji, ocalili rodzimy język i wiarę ojców, byli zawsze wierni Polsce i polskości. Jednocześnie dziękuję za tę wspaniałą dziejową lekcję wytrwałości. Uważam, że to jedno z najważniejszych przesłań jakie w tym jubileuszowym czasie przekazują nam współczesnym Polakom nasi rodacy z pokolenia roku 1918. Jesteśmy za tę naukę i przykład głęboko wdzięczni naszym przodkom i poprzednikom. Jesteśmy dumni z ich sukcesu i chcemy ich wzorem wytrwale dążyć i osiągnąć cele najważniejsze dla naszej wspólnoty. Szanowni Państwo ! Rzeczpospolita świętująca *Stulecie Odzyskania Niepodległości* czci dzisiaj bohaterskich, zwycięskich powstańców śląskich. Nad gmachem, w którym się znajdujemy, łopocze flaga państwowa, którą przekazałem przedstawicielom społeczności Śląska podczas ich wizyty w stolicy przed trzema miesiącami. Otrzymałem wtedy wspaniały dar, kopię sztandaru powstańców śląskich, która jest teraz eksponowana w Pałacu Prezydenckim. Właśnie w tych dniach w Warszawie kończy się budowa pomnika Wojciecha Korfanteo [...], który nareszcie dopełni galerię pomników *ojców niepodległości* w Alejach Ujazdowskich. Można powiedzieć, że wszystko to tylko symbole i gesty, ale one – doskonale Państwo to wiecie – niosą głęboki sens. To oznaki wzajemnej więzi, znaczenia i szacunku Polski dla Śląska i Śląska dla Polski. Rzeczpospolita będzie zawsze pamiętać o śląskich bohaterach i patriotach, bo ta ziemia i jej dzieje są nieodłączną częścią całych naszych dziejów ojczystych. Dlatego ilekroć goszczę na Śląsku zawsze odwiedzam miejsca pamięci ważne dla tożsamości tego regionu, bo one są także ważne dla całej Polski i osobiście bardzo zależy mi na tym aby znaczenie walki Ślązaków o prawo przynależności do *Niepodległej* było coraz szerzej uświadamiane przez cały nasz naród. W orędziu przed Zgromadzeniem Narodowym 5 grudnia 2017 roku inaugurującym obchody *Stulecia Odzyskania Niepodległości* wspominając o Wojciechu Korfantom zacytowałem jego piękne słowa: *zdożyliśmy najcenniejszą część* – myślał oczywiście o Górnym Śląsku – *i poszliśmy do Polski dobrowolnie, przynosząc jej w darze bogate wiano*. Ale pamiętamy też, że pochodzą one, te słowa, z odezwy do ludu śląskiego, niezwykle gorzkiej, w której Korfanty tłumaczył rezygnację ze startu w wyborach w 1927 roku i opisywał niesprawiedliwości jakie spotkały go pomimo niewątpliwie wielkich zasług dla odrodzonego państwa. I pamiętamy również, że na tym się nie skończyło, że później przyszło jeszcze aresztowanie i proces brzeski i zmuszenie do emigracji, a wszystko to ze strony rodaków, pobratymców w wolnej Polsce. Pamiętamy,

że los Korfantego jest w pewien sposób symboliczny dla losów wielu Ślązaków, zarówno przed, jak i po drugiej wojnie światowej. Pamiętamy zatem, że historia Śląska i w II Rzeczypospolitej i w okresie rządów komunistycznych nie była pozbawiona krzywdy, goryczy, niezrozumienia. Pamiętamy to i traktujemy jako dziejową lekcję i jako przestrożę dla całej Rzeczypospolitej. Zawsze też będziemy pamiętać jak wysoką cenę przyszło zapłacić wielu weteranom powstań śląskich kiedy przed 80. laty na tę ziemię wkroczyli Niemcy. Uczestnicy zrywów, działacze plebiscytowi, patriotyczni nauczyciele i kapłani, krzewiciele polskości Śląska, przywódcy społeczności lokalnych, wszyscy oni zajmowali czołowe miejsca na hitlerowskich listach proskrypcyjnych, byli więzieni w obozach koncentracyjnych i mordowani. Okupanci postawili tysiące Ślązaków przed koniecznością podejmowania dramatycznych wyborów, z których nie było dobrego wyjścia, a których konsekwencje dotyczyły i dotyczyły całe rodziny. Z kolei zaraz po wojnie Ślązacy padli ofiarą masowych deportacji przez sowietów, którzy traktowali tę ziemię i jej mieszkańców jak łup wojenny. Na upamiętnienie tych tragedii nie było miejsca w kraju rządzonym przez komunistów. Dziś jednak pamięć o niej odrodziła się i stanowi ważny element historii regionu i całej powojennej Polski. Wreszcie chcę też wspomnieć o śląskich górnikach, hutnikach i wszystkich ludziach ciężkiej pracy, którzy w czasach pokojowej rewolucji *Solidarności* i stanu wojennego należeli do najważniejszych bohaterów zmagania naszego narodu z czerwonym reżimem. To tutaj w katowickiej Kopalni *Wujek* władza odśloniła swoje bezwzględne oblicze strzelając do strajkujących. Pamięć o dziewięciu poległych podczas pacyfikacji 16 grudnia 1981 roku, o przelanej krwi, o ich śmierci, stała się dla milionów rodaków zobowiązaniem do trwania w oporze, do kontynuowania działalności w podziemiu, aż do końcowego upadku narzuconego narodowi przez sowietów reżimu. Jednocześnie zabici górnicy stali się nowym symbolem Śląska wiernego wolnej Polsce, Śląska, który zawsze był miejscem dobrej, rzetelnej i ciężkiej pracy, poprzez którą buduje się pomyślność własną i swoich bliskich, ale przez którą przecież także buduje się pomyślność i potęgę państwa, Śląska na zawsze, a zwłaszcza w okresie powojennym, na który licznie przybywali rodacy z innych regionów wrastając w miejscową społeczność, przyjmując jej zwyczaje i etos pracy. Tak też przecież było w przypadku poległych w *Wujku*, z których większość pochodziła nie skądinąd a z Wielkopolski, z Łódzkiego, z Pomorza, czy z Podkarpacia. Szanowni Państwo ! Dzisiaj jako obywatele suwerennej Rzeczypospolitej pielęgnujemy pamięć o wszystkich bohaterach zmagania o wolność naszego państwa i narodu. Dla mnie osobiście było niezwykle wzruszającym przeżyciem uczestnictwo przed dwoma laty w koncercie *W naszych sercach Polska* w sali Narodowej Orkiestry Symfonicznej Polskiego Radia w Katowicach, podczas którego wykonywano śląskie pieśni patriotyczne, ludowe i powstańcze we współczesnych aranżacjach. Uważam to za bardzo ważne i cenne, że tradycje

te żyją w sercach Ślązaków i są bliskie także i dzisiejszemu młodemu pokoleniu. Chciałbym żeby przysłużyły się temu również i obchody stulecia powstańczego zrywu Ślązaków. Gorąco zachęcam lokalne śląskie społeczności, organizacje i środowiska do współtworzenia tego ważnego jubileuszu. Odnawiamy stare i fundujemy nowe upamiętnienia bohaterów trzech powstań. Pamiętajmy również o tych, którzy swoimi codziennymi wysiłkami budowali dawniej i budują dzisiaj pomyślność Polski i jej obywateli. W śląski etos głęboko wpisane są oba te wymiary patriotyzmu – czasów wojny i pokoju, walki i pracy. Niech czyny i dokonania Ślązaków zasłużonych dla tego regionu i dla całej naszej ojczyzny, inspirują autorów książek, filmów, spektakli, piosenek, komiksów, docierając zwłaszcza do młodych ludzi, którzy kiedyś przekażą dumę z tych tradycji swoim następcom. Niech ten jubileusz będzie wspólnym, radosnym świętowaniem. Ślązacy z całą pewnością mogą być dumni ze swojej przeszłości i bohaterów, tak samo jak ze współczesnych osiągnięć. Ten region należący do najbardziej uprzemysłowionych, nie tylko w Polsce ale i w Europie, jest także przykładem wielkiego sukcesu w budowaniu gospodarki opartej na nowych technologiach. Widowym znakiem tego jest imponująca zrewitalizowana przestrzeń *Katowickiej Strefy Kultury*. Dziś tutaj na Śląsku oprócz przemysłu wydobywczego i hutnictwa rozwija się jednocześnie polska innowacyjność, a w kreatywnych firmach pracują dziesiątki tysięcy osób. Jestem przekonany, że Śląsk pozostanie w przyszłości podporą polskiej ekonomii, zarówno w dziedzinie przemysłu ciężkiego, jak i w nowoczesnych branżach gospodarki i za to chcę w imieniu Rzeczypospolitej podziękować wszystkim Państwu, potomkom powstańców śląskich i Ślązakom z wyboru. Wieczna cześć i chwała bohaterskim powstańcom, obrońcom i budowniczym polskiego Śląska. Dziękuję !

- **radny Jan Kawulok, Przewodniczący Sejmiku** – Szanowni Państwo ! Teraz wystąpi dla nas Zespół Pieśni i Tańca Śląsk im. Stanisława Hadyny. Uprzejmie proszę !

[Zespół Pieśni i Tańca *Śląsk* wykonał *Rotę*]

- **radny Jan Kawulok, Przewodniczący Sejmiku** – Szanowni Państwo ! Drodzy Goście ! Szanowny Panie Prezydencie ! Nasza dzisiejsza uroczystość dobiega końca. Pragnę serdecznie podziękować Panu Prezydentowi za przybycie oraz słowa skierowane do wszystkich mieszkańców województwa śląskiego, w tym do nas tu obecnych. Dziękując wszystkim za uczestnictwo w tym doniosłym wydarzeniu zamykam XI uroczystą sesję Sejmiku Województwa Śląskiego [godz. 13⁴⁵].

Zapis audiowizualny sesji dostępny pod adresem:

https://bip.slaskie.pl/sejmik_wojewodztwa/sesje_sejmiku/transmisja_i_nagrania_sesji/nagrania_sesji/sesja-nr-vi-11-2019-posiedzenie-nr-1-z-dnia-2019-08-16.html